

Еуропа Кеңесі
2019–2023 жылдарға
арналған Еуропа Кеңесі
мен Қазақстан арасындағы
көршілік саясат шеңберіндегі
ынтымақтастықтың
басымдықтары

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Еуропа Кеңесі

2019–2023 жылдарға арналған Еуропа Кеңесі мен Қазақстан арасындағы көршілік саясат шеңберіндегі ынтымақтастықтың басымдықтары

Құжат Сыртқы байланыстар жөніндегі баяндамашылар тобымен (GR-EXT) 2019 жылдың 26 наурызында өткен отырыста қаралды.

Құжат Бағдарламалар Бас дирекциясының бюросымен дайындалған

2022 жылғы 15 маусымда өткен Еуропа Кеңесінің Министрлер комитетінің келісіміне (CM/Del/Dec(2022)1437/2.5) сәйкес, Құжат 2023 жылдың соңына дейін ұзартылды

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБАХАТ

Қазақстанның билік органдарымен бірлесе отырып әзірленген "2019-2022 жылдарға арналған Көршілес ынтымақтастық бойынша басымдықтар" рамалық құжаты Қазақстандағы демократиялық түбегейлі өзгерістер барысында оған көрсетілетін тұрақты қолдауды нығайтуға және адам құқықтарына, құқықтың үстемдігіне және демократияға байланысты міндеттерді шешуге бағытталған.

Еуропа Кеңесі пен Қазақстанның қарым-қатынасы Еуропа Кеңесі 2011 жылы әзірлеген көршілестік саясатын жүзеге асырудың арқасында нығая түсті. Алайда сол күнге дейін де Қазақстан Еуропа Кеңесімен қарым-қатынаста болды, себебі 2012 жылғы наурыз айынан бастап Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссияның (Венециялық комиссия) мүшесі болып табылады (ал 1998 жылдан бастап байқаушы болған).

2014 жылдан бастап Қазақстан Еуропа Кеңесінің қылмыстық сот өндірісі саласындағы бірқатар конвенцияларына болашақта ықтимал қосылуы жолындағы "бірінші қадам" ретінде Көршілестік ынтымақтастықтың басым бағыттары шеңберінде көмек алып келді. Содан бері әсіресе Бас прокуратураны қайта құруға, делдалдық жүйені дамытуға, адвокатураны реформалауға және ұлттық алдын алу тетігін (ҰАТ) белгілеуге қатысты тұстарда айтарлықтай алға ілгерілеуге қол жеткізілді. 2015 жылы Қазақстанға Еуропалық прокурорлардың Консультациялық кеңесінде (ЕПКК) байқаушы мәртебесі берілді. 2018 жылғы ақпанда Қазақстан Еуропалық Судьялардың консультациялық кеңесінде (ЕСКК) және Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссияда (ӘПЖЕК) байқаушы мәртебесін алды. Қазақстан сондай-ақ Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобына (ГРЕКО) қосылу процедурасын аяқтау үстінде. Қазіргі сәтте Қазақстан Еуропа Кеңесінің төрт конвенциясын ратификациялады.

Еуропа Кеңесі мен Қазақстан Республикасының билік органдарының арасындағы тереңдетілген кеңестемелерден кейін 2019-2022 жылдарға арналған Қазақстанмен көршілес ынтымақтастық бойынша басымдықтардың жаңа жобасы осының алдындағы рамалық құжаттың нәтижесін негізге алады. Онда елді қайта құрудың ұлттық бағдарламасы, соның ішінде Қазақстан Республикасының *"2050 стратегиясы. 100 нақты қадам"* ұлт жоспары ескеріледі.

Бұл жаңа стратегиялық құжатта Еуропа мен Қазақстан Республикасының арасында ортақ құқықтық аймақты құруға, Қазақстанның заңнамасын еуропалық және халықаралық стандарттармен сәйкестікке келтіруге билік орындарын ынталандыруға, сот жүйесін, прокуратураны және тұтастай алғанда құқық қорғау органдарын қайта құруды жалғастыруға, конституциялық реформалар мен мемлекеттік басқару реформаларын шоғырландыруға, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске және адал мемлекеттік басқаруға жәрдемдесу бойынша қабылданып жатқан шаралар жалғасын табады.

Осы Көршілес ынтымақтастық бойынша басымдықтардың жалпы бюджеті 3 миллион еуроны құрайды. Осы құжат дайындалып жатқан уақытта қаржыландыру болып жатқан жоқ. 1,5 миллион еуро мөлшеріндегі қаржыландыру Еуропа Одағымен (ЕО) талқылану үстінде. Осы құжатта 2019-2022 жылдарға айқындалған мәселелерді шешу үшін қосымша қаржыландырудың маңызы аса зор.

МАЗМҰНЫ

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБАХАТ	2
МАЗМҰНЫ	3
ҚЫСҚАРТЫЛҒАН АТАУЛАР ТІЗІМІ	4
1. КІРІСПЕ	5
1.1 ЖАЛПЫ ШОЛУ	5
1.1.1 ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ КӨРШІЛЕС ӨҢІРЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ САЯСАТЫ.....	5
1.1.2 ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ МАҚСАТТАРЫ	5
1.1.3 ЕУРОПА КЕҢЕСІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	6
1.1.4 ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ ТЕХНИКАЛЫҚ КӨМЕК БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ҚОСАТЫН ҮЛЕСІ.....	7
1.2 КӨРШІЛЕС ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ БАСЫМДЫҚТАРЫНЫҢ МАҚСАТТАРЫ	8
2. 2019 – 2022 ЖЫЛДАРҒА ҰСЫНЫЛАТЫН ІС-ШАРАЛАР	8
2.1 АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ	8
2.1.1 АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ	8
2.2 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІ.....	9
2.2.1 ӘДІЛСОТТЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	10
2.2.2 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІН НЫҒАЙТУ	11
2.2.3 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІНЕ ТӨНЕТІН ҚАТЕРЛЕРДІ ТОЙТАРУ	13
2.3 ДЕМОКРАТИЯ.....	14
2.3.1 ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ	14
3. ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ	15
3.1 ӘДІСТЕМЕ	15
3.2 ҮЙЛЕСТІРУ	16
3.3 ҚАРЖЫЛАНДЫРУ.....	17
3.4 БАСҚАРУ	18
4. ҚОСЫМШАЛАР	19
I ҚОСЫМША: ЖҰМЫС ЖОСПАРЫ.....	19
II ҚОСЫМША: ТӘУЕКЕЛДЕР ТІЗІЛІМІ.....	22
III ҚОСЫМША: ҚАРЖЫ-ҚАРАЖАТ КЕСТЕСІ	26
IV ҚОСЫМША: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ ТИІСТІ КОНВЕНЦИЯЛАРЫ МЕН ІШІНАРА КЕЛІСІМДЕРІНЕ ҚОСЫЛУ КҮЙІ.....	27
V ҚОСЫМША: ВЕНЕЦИЯЛЫҚ КОМИССИЯ ҚАБЫЛДАҒАН ҚОРЫТЫНДЫЛАРДЫҢ ТОЛЫҚ ТІЗІМІ	29

ҚЫСҚАРТЫЛҒАН АТАУЛАР ТІЗІМІ

ЕЗҚ-ЗЕҚ	Еуропалық Заңгерлер қауымдастығы
ЕСКК	Еуропалық Судьялардың консультациялық кеңесі
ЕПКК	Еуропалық Прокурорлардың консультациялық кеңесі
ӨПЖЕК	Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссия
МК	Еуропа Кеңесінің Министрлер Комитеті
АҚҰ	Азаматтық қоғам ұйымы
АҚЖЕК	Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық конвенция
АҚЖЕС	Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық сот
ЕО	Еуропа Одағы
ЕОӨ	Еуропа Одағының Өкілдігі
ҚББ	Қаржылық бақылау бөлімшесі
БП	Бас прокуратура
ГРЕКО	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобы
GR-EXT	Халықаралық қатынастар бойынша баяндамашылар тобы
ЗАОБ	Заңгерлерге арналған адам құқығы саласындағы Еуропалық оқыту бағдарламасы
ЖСК	Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі
ГХҚЫҚ	Германияның Халықаралық құқықтық ынтымақтастық қоры
ББ	/Еуропа Одағының Бірлескен бағдарламасы
КЫБ	Көршілес ынтымақтастық басымдықтары туралы құжат
ҮЕҰ	Үкіметтік емес ұйым
ҰПМ	Ұлттық превентивтік механизм
ББДБ	Бағдарламалар жөніндегі Бас Директорат Басқармасы
ДИАҚБ	Демократиялық институттар және адам құқықтары жөніндегі бюро (ЕҚЫҰ)
ЕҚЫҰ	Еуропадағы қауіпсіздік пен ынтымақтастық ұйымы
ЕКПА	Еуропа Кеңесінің Парламенттік Ассамблеясы
ХТР	Халықаралық түрме реформасы
БҰҰ	Біріккен Ұлттар Ұйымы
БҰҰДБ	Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму бағдарламасы
ЮНИСЕФ	Біріккен Ұлттар Ұйымының Балалар қоры
Венециялық комиссия	Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссия

1. КІРІСПЕ

1.1 ЖАЛПЫ ШОЛУ

1.1.1 ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ КӨРШІЛЕС ӨҢІРЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ САЯСАТЫ

2011 жылғы 11 мамырда Стамбулда өткен өзінің 121-шы сессиясында Еуропа Кеңесі Министрлер Комитеті (МК) Бас Хатшының Еуропа Кеңесінің жапсарлас көрші елдерге қатысты саясаты бойынша ұсыныстарын құптады. Олардың мақсаты Еуропа Кеңесінің адам құқықтары, демократия мен заң үстемдігінің ортақ құндылықтары негізінде ынтымақтасуға дайындық білдірген Еуропадан тыс елдермен және өңірлермен сұхбат пен ынтымақтастыққа жәрдемдесу болып табылады. МК сондай-ақ Бас Хатшыға осы саясатты жүзеге асыру бойынша іс-әрекеттер жоспарын әзірлеуді ұсынды.

Еуропа Кеңесінің нақты елдердің мұқтаждықтарына бағдарланған, көршілес өңірлерге қатысты саясаты Солтүстік Африкадағы, Таяу Шығыс пен Орталық Азиядағы серіктесіне арналып жобаланған және төмендегі үш мақсатты көздейді:

- тиісті елдердің демократиялық саяси өтпелі кезеңнен өтуіне жәрдемдесу;
- адам құқықтарын қорғау мен заң үстемдігін орнату арқылы адал мемлекеттік басқаруды ілгерілетуге көмектесу; және
- шекарааралық және жаһандық қатерлермен күресудегі Еуропа Кеңесінің өңірлік іс-әрекеттерін белсендіру және кеңейту.

Бұл саясат Еуропа Одағымен (ЕО) тығыз серіктестікте, МК құптаған бағдарламалардың, атап айтқанда оның төменде көрсетілген негізгі екі құрамдасының негізінде жүзеге асырылуда:

- саяси деңгей де жүзеге асырылатын Көршілес ынтымақтастық бойынша сұхбат; және
- адам құқықтарын қорғау, демократия және заң үстемдігін орнату саласында жүзеге асырылуға тиісті нақты ынтымақтастық бағыттарын белгілейтін Көршілес ынтымақтастық басымдықтары.

2017 жылғы 19 мамырда Никосияда өткізілген өзінің 127-ші сессиясында МК Еуропа Кеңесінің министрлерінің орынбасарлары мен Бас Хатшысына келешекте қандай іс-шараларды қабылдау керектігін шешу үшін көршілес өңірлерге қатысты саясаттың нәтижелерін бағалауды ұсынды. 2017 жылғы 3 қазанда министрлердің орынбасарлары Бас Хатшының 2011 жылғы Стамбул қағидаттарының шеңберінде қол жеткен нәтижелерді негізге алуға, атап айтқанда Қазақстанмен ынтымақтастықты жалғастыруға бағытталған ұсыныстарын кеңінен қолдады (төмендегі " пен Қазақстан" бойынша 1.1.3-бөлімді қараңыз).

Бұл құжатта пен Қазақстанның билік орындарының арасындағы талқылау барысында айқындалған ынтымақтастық басымдықтарына ерекше назар аударылады.

1.1.2 ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ МАҚСАТТАРЫ

Еуропа Кеңесінің көршілес өңірлерге қатысты саясатына сәйкес Қазақстан Республикасы мен Еуропа Кеңесінің арасындағы ынтымақтастықтың негізгі мақсаты – адам құқықтарына, құқықтың үстемдігіне және демократияға байланысты мәселелерді, соның ішінде төмендегілерді шешуде Қазақстан Республикасына көмектесе отырып, елдегі жүріп жатқан демократиялық өзгерістер барысында оған жәрдемдесу:

- 2014 жылдан бері "Қазақстанмен көршілес ынтымақтастықтың 2014-2018 жылдардағы басым бағыттарының¹" шеңберінде жүзеге асырылып жатқан ынтымақтастықтың жетістіктерін біріктіру және және Еуропа Кеңесінің құзыреттілігі саласында сұранысқа бағдар алған тәсілдеменің негізіндегі ұлттық реформалардың басымдықтарына сәйкес ынтымақтастықтың жаңа бағыттарына жол ашу;
- билік органдарын Қазақстанның заңнамасын еуропалық және халықаралық стандарттарға сәйкес келтіруге және Еуропа Кеңесінің конвенцияларында келтірілген процедураларға сәйкес, Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер үшін ашық сол конвенцияларды ратификаттауға ынталандыру жолымен Еуропа мен Қазақстан Республикасының арасында ортақ құқықтық аймақ құруға ықпалдасу бойынша әрекеттерді жалғастыру;
- сот жүйесінің жұмысының тәуелсіздігі мен есептілігін қамтамасыз етуге бағытталған еуропалық және басқа да халықаралық стандарттарға сәйкес сот жүйесіне қатысты жаңа заңнама мен институционалдық негіздерді әзірлеу мен пәрменді түрде жүзеге асыруды қолдау, ұлттық соттар шығарған шешімдердің орындалуын жақсарту және тегін заңгерлік көмек беру жүйесін дамыту;

¹<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f89f2>

- адам құқықтарын қорғаушы мекемелер мен жаңа басқару құрылымдарының құрылуына және тиімді түрде жұмыс істеуіне қолдау көрсету;
- Қазақстан бұрыннан мүшесі немесе байқаушысы болып табылатын Еуропа Кеңесінің органдарына, атап айтқанда, Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссиясына (Венециялық комиссия) және Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссияға (CEPEJ) оның қатысуын нығайту және оны тиісті тұстарда Еуропа Кеңесінің басқа органдарына қатысуға ынталандыру.

Ынтымақтастық бойынша рамалық бағдарламасы Қазақстан Республикасы мен арасындағы 2019-2022 жылдардағы ынтымақтастық басымдықтарын белгілеудің икемді әрі серпінді стратегиялық құралы болып табылады. Ынтымақтастықтың ұсынылған бағыттары Қазақстан тиісті билік органдары мен Еуропа Кеңесінің арасындағы кеңестемелердің негізінде айқындалды.

Сондай-ақ, жұмыс тәсілдемесін үйлестіріп, іс-әрекеттердің қайталануына жол бермеу үшін басқа да халықаралық ұйымдармен, атап айтқанда Еуропа Кеңесінің осы өңірдегі жұмысына қатысты оның басты серіктесі ретінде Еуропа Одағымен (ЕО) және Біріккен Ұлттар Ұйымымен кеңестемелер өткізілді. Одан ертеректе Халықаралық түрме реформасымен (ХТР), Америкалық Заңгерлер қауымдастығымен, Еуропалық Заңгерлер қауымдастығымен (ЕЗҚ-ЗЕК), Халықаралық Заңгерлер қауымдастығымен, Германияның Халықаралық құқықтық ынтымақтастық қорымен (ГХҚЫҚ) және Дүниежүзілік банкпен бірлескен іс-шаралар ұйымдастырылған болатын.

2018 жылғы 16 қазанда МК 2014-2018 жылдардағы "Көршілес ынтымақтастық басымдықтарын жүзеге асыру: Еуропа Кеңесінің Қылмыстық істер бойынша конвенцияларына қатысты ынтымақтастық бойынша қызмет" туралы қорытынды есепхатты қарастырды, оның нәтижелерін назарға алды және олар 2019-2022 жылдарға арналған көршілес ынтымақтастықтың жаңа басымдықтарының негізін қалады деп санады.

1.1.3 ЕУРОПА КЕҢЕСІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

Еуропа Кеңесі мен Қазақстанның қарым-қатынасы 2011 жылы әзірлеген көршілестік саясатын жүзеге асырудың арқасында нығая түсті. Дегенмен, Қазақстан оған дейін де пен қарым-қатынаста болды. Қазақстан 2012 жылғы наурыз айынан бері Венециялық комиссияның мүшесі (ал 1998 жылдан бастап байқаушы болған). Қазақстан Еуропа Кеңесінің төрт конвенциясын ратификаттады (IV Қосымшаны қараңыз). Ол сондай-ақ 2006 жылдан бері Еуропалық фармакопоя комиссиясында байқаушы мәртебесіне ие. 2015 жылы Қазақстанға Еуропалық прокурорлардың Консультациялық кеңесінде (ЕПКК) және 2017 жылы Еуропалық Судьялардың консультациялық кеңесінде (ЕСКК) және Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссияда (ӘПЖЕК) байқаушы деген мәртебе берілді. Еуропа Кеңесінің Парламенттік ассамблеясы (ЕКПА) мен Қазақстан Республикасының Парламенті 2004 жылы ынтымақтастық туралы келісім жасасты.

Бас Хатшының Астанаға барған сапарынан кейін (2011 жылғы қазан) Көршілес ынтымақтастықтың басымдықтары (КЫБ) туралы жан-жақты құжатты дайындауға жаңа серпіліс берілді. "Қазақстанмен көршілес ынтымақтастықтың 2014-2018 жылдардағы басым бағыттары: Еуропа Кеңесінің Қылмыстық істер бойынша конвенцияларына қатысты ынтымақтастық бойынша қызмет" деп аталатын құжатты Министрлер комитеті 2013 жылғы желтоқсанда қабылдады және ол 2013 жылғы 19 желтоқсанда Брюссельде Қазақстанның Бельгия Корольдігіндегі елшісі мен Еуропа Кеңесінің Байланыстар бөлімінің басшысы Қазақстан Республикасы мен Еуропа Кеңесінің арасындағы ынтымақтастықты нығайту туралы мағлұмдамаға қол қойғаннан кейін жүзеге асырыла бастады. КЫБ Қазақстанның заңнамалық және нормативтік базасы мен іс-тәжірибесін еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіру мақсатында, қылмыстық істер бойынша ынтымақтастықтың стратегиялық негізі ретінде елдің билік орындарымен тығыз ынтымақтастықта әзірленді.

2016 жылғы қаңтарда МК Қазақстанның билік орындарымен келісімге келгеннен кейін КЫБ әрекет мерзімін 2017 жылдың соңына дейін ұзарту туралы шешім қабылдады. 2017 жылғы қарашада Халықаралық қатынастар GR-EXT ауызша баяндаманы тыңдады да, МК КЫБ жобасын 2018 жылғы шілдеге дейін ұзартты.

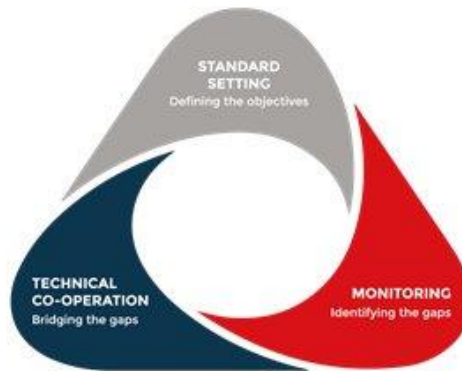
Еуропа Кеңесінің 2013 – 2018 жылдардағы Қазақстандағы іс-әрекеттері негізінен сот жүйесін қайта құрудың, соның ішінде прокуратураны қайта құрудың және омбудсмендер институтын қолдаудың түрлі қырларына байланысты мәселелерді қамтыды. Еуропа Кеңесінің қызметі сондай-ақ конституциялық әділсот, әділсотқа жету мүмкіндігі, сайлау жүйесін қайта құру, адам құқықтары саласында білім беру және демократиялық азаматтық сияқты басқа салаларды да қозғады.

Қазақстан Республикасының КЫБ бағдарламасын жүзеге асыруы арқылы қол жеткен прогрестен кейін МК хатшылыққа "Қазақстанның билік орындарымен ынтымақтастық туралы жаңа құжатты дайындау

туралы мәселені талқылауды жалғастыруды” тапсырды. Бұл бастаманы Қазақстан Республикасы да құптап, ынтымақтастықты жалғастыру туралы ниетін білдірді.

1.1.4 ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ ТЕХНИКАЛЫҚ КӨМЕК БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ҚОСАТЫН ҮЛЕСІ

Еуропа Кеңесінің техникалық көмек бағдарламалары норма түзу, қадағалау мен ынтымақтастықтың бірегей стратегиялық ұштағанының ажырамас бөлігін құрайды: заң жүзінде міндетті нормаларды әзірлеу оларды тәуелсіз басқару тетіктерінің қадағалауымен тығыз байланысты және оларды жүзеге асыруға ықпалдасуды көздейтін техникалық ынтымақтастықпен толықтырылады. Еуропа Кеңесінің іс-шаралары оның айтарлықтай тәжірибесі мен қосатын үлесі мол салаларда әзірленеді және жүзеге асырылады.

1-сурет: Еуропа Кеңесінің стратегиялық ұштағаны

Қазақстан Республикасы Еуропа Кеңесіне мүше мемлекет болмағандықтан, бұл ел тиісті конвенциялардың уағдаласушы тарапына айналмағанша, қадағалау тетіктері оған қолданылмайды. Қазіргі кезде Қазақстан Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобына (ГРЕКО) қосылу процедурасын аяқтау үстінде.

Ынтымақтастық жобалары ұлттық жағдайларға сай келетін және анықталған түйінді мәселелерді шеше алатын құралдар мен құзырлықтарды әзірлеу мақсатында, Еуропа Кеңесінің мамандандырылған топтары және Қазақстан Республикасындағы тиісті серіктестер бірлесіп жүзеге асыратын жобаларға байланысты нақты шараларды қабылдау арқылы елге көмектесуге бағытталған.

Осының алдындағы Көршілес ынтымақтастық басымдықтары жобасының басты нәтижелері

Қазіргі құжат арналған Көршілес ынтымақтастықтың 2014-2015 жылдардағы жаңа басымдықтарының қорытындысын есепке алады, ол әуелі 2017 жылғы желтоқсанға дейін, одан кейін 2018 жылғы шілдеге дейін ұзартылған болатын:

- 2015 жылы Қазақстан Республикасы Еуропа Кеңесінің екі құқықтық құжатына қосылды: (1) Қылмыстық әрекеттен түскен табыстарды жылыстату, анықтау, алу және тәркілеу туралы конвенция (*ETS №141*) және (2) Салық істері бойынша өзара әкімшілік көмек туралы конвенция (*ETS №127*);
- 2015 жылғы қыркүйекте Қазақстанға Еуропалық прокурорлардың Консультациялық кеңесінде (ЕПКК) байқаушы деген мәртебе берілді. 2018 жылғы ақпанда Қазақстанға Еуропалық Судьялардың консультациялық кеңесінде (ЕСКК) және Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссияда (ӨПЖЕК) байқаушы деген мәртебе берілді.
- Делдалдық орталығы делдалдық саласындағы заңнама мен іс-тәжірибе бойынша қажеттіліктер және Еуропа Кеңесінің қылмыстық істер бойынша делдалдықты дамытуға қатысты ұсыныстамалары бағалағаннан кейін 2017 жылы ашылды;
- Еуропа Кеңесінің ұсыныстамалары тергеушілердің, прокурорлардың, судьялар мен қорғаушы заңгерлердің рөлдері мен функцияларын әділсот жүргізу стандарттарымен толығырақ сәйкестікке келтіруге бағытталған, қылмыстық заңнамаға түзету енгізу жобасында назарға алынды. Заң жобасының қабылдануы күтілуде;
- Еуропа Кеңесінің елеулі қолдауымен Бас прокуратураны (БП) қайта құру іске асырылуда, онда Бас прокуратураның шеңберінде қылмыстық іс өндірісін қайта құруда, жәбірленушілер мен куәгерлердің құқықтарына қатысты іс-тәжірибені күшейтуде, азаптауға тыйым салынуын қамтамасыз етуде маңызды рөл атқаратын Бағдарламалар басқармасын құруға ерекше көңіл бөлінеді. Прокурорларға арналған оқыту модульдері әзірленді;

- Адвокатураны реформалауда және және 2013 жылы заңнама жүзінде құрылған, бірақ қажетті мүмкіндіктері болмаған ұлттық алдын алу тетігін (ҰАТ) құруда көмек көрсетілді.

Бағдарлама іс жүзіне асырылған бүкіл кезең бойында Қазақстанның билік орындары пен сындарлы сұхбат жүргізумен болды. Нақты іс-әрекеттердің ықпалын оңды деп қарастыруға болады. 2018 жылғы 26 маусымда Еуропа Одағы жанындағы (ЕО) Қазақстан Республикасының Өкілдігі пен бірлесе отырып, Қазақстан Республикасының Сыртқы Істер министрінің орынбасары Роман Василенконың қатысуымен "Қазақстандық әділсот жүйесінің сапасы мен пәрменділігін арттыруда қазақстандық билік органдарына қолдау көрсету бойынша бірлескен бағдарламаның іске асырылу барысын жалпылап қорытындылау" тақырыбында жоғары деңгейдегі іс-шараны ұйымдастырды.

1.2 КӨРШІЛЕС ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ БАСЫМДЫҚТАРЫНЫҢ МАҚСАТТАРЫ

Осы Көршілес ынтымақтастық басымдықтары 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезеңге арналған стратегиялық бағдарламалық құжат болып табылады. Оның мақсаты Қазақстанда жүргізіліп жатқан демократиялық реформаларды қолдау, атап айтқанда, оның заңнамасында Еуропа Кеңесінің стандарттарының есепке алынуы және оның мекемелері мен жұмысын адам құқықтары, құқықтың үстемдігі және демократия саласындағы еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіру болып табылады.

Көршілес ынтымақтастық басымдықтарының басты мақсаттары:

- пен ынтымақтастық негізінде мықты негіз қаланған стратегиялық салалардағы, соның ішінде әділсоттың тәуелсіздігі, пәрменділігі мен сапасы және прокуратураны қайта құру салаларындағы реформаларды жүргізуде Қазақстанға көмек беруді жалғастыру;
- адам құқықтары саласында заңгерлерді дайындау сияқты Еуропа Кеңесінің құзыретіндегі салаларда сұраныс болғанына қарай, сол салалардағы ынтымақтастыққа түрткі болу және нығайту;
- жаңа заңдардың, соның ішінде пен ынтымақтастықта әзірленген заңдардың еуропалық стандарттарға сәйкес әзірленуін және тиімді түрде жүзеге асырылуын қолдау және Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер үшін ашық Кеңес конвенцияларында көзделген тиісті процедураларға сәйкес Қазақстан Республикасының оларға қосылуын ынталандыру арқылы Еуропа мен Қазақстанның арасында ортақ құқықтық аймақты біртіндеп құруға ықпалдасуды жалғастыру;
- адам құқықтарын қорғаушы мекемелер мен жаңа басқару құрылымдарының құрылуына және пәрменді жұмыс істеуіне қолдау көрсету;
- үкіметтің сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресін кең ауқымды басымдық ретінде қолдау.

Көршілес ынтымақтастық бойынша басымдықтар Еуропа Кеңесінің Іс-шаралар бағдарламасының құрылымына сәйкес келетін ынтымақтастық басымдықтарын білдіреді.

Көршілес ынтымақтастық басымдықтары туралы осы құжатта Еуропа Кеңесінің стандарттарын басым салаларда ілгерілетуде және тиісті ұлттық мекемелердің пәрменді жұмыс істеу қабілетін нығайтуда сарапшылық және техникалық көмек көрсетуді қосы алғанда, ынтымақтастықтың үш құрамдасы – адам құқықтары, құқықтың үстемдігі мен демократия қамтылады. Бұған гендерлік мәселелерді шешу және билік орындары мен азаматтық қоғам арасындағы сындарлы сұхбатқа ықпалдасу қабілеті жатады. Гендерлік теңдікті ілгерілету де осы құжаттың басымдықтарының бірі болып табылады.

2. 2019 – 2022 ЖЫЛДАРҒА ҰСЫНЫЛАТЫН ІС-ШАРАЛАР

2.1 АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ

2.1.1 АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ

ЗАҢГЕРЛЕРГЕ АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ

Қазақстан Республикасындағы адам құқықтары бойынша ахуал әлі де қатаң қадағалауды талап етеді, себебі халықаралық қоғамдастық әлсін-әлсін мазасыздық танытып отырады. адам құқықтарын қорғаудың еуропалық жүйесі туралы хабардарлықты жақсарту және билік орындарын ұлттық құқықтық жүйені еуропалық стандарттарға жақындатуға ынталандыру мақсатында Қазақстанның мемлекеттік билік орындарымен және заңгерлерімен бірлесіп жұмыс істейтін болады.

Осы кезең ішінде Заңгерлерге арналған адам құқығы саласындағы Еуропалық оқыту бағдарламасының (ЗАОБ) шеңберінде заңгерлерге арналған мамандандырылған тренинг ұйымдастырылады.

АОБ курстарының ұлттық құқықтық жүйе мен мәнмәтінге бейімделіп, қазақ тіліне аударылған соңғы нұсқасын таңдау басты серіктестермен өзара келісілген басымдықтарға байланысты болады. Тренинг заңгерлерге (негізінен судьяларға, прокурорлар мен адвокаттарға), сондай-ақ тиісті тұстарда полиция қызметкерлері мен дерек қорғау жөніндегі қызметкерлер сияқты құқық қорғау органдарының мамандарына аса пайдалы болмақ. Ал ең көп пайдасын осы оқу дәрістеріне қатысатын қазақстандық заңгерлер алады. Түптің түбінде мұның ең үлкен пайдасын көретін – осы құжатта қамтылған салалардағы адам құқықтарының бұзылуынан жәбір көрген адамдар. Қазіргі ЗАОБ курстарының каталогының рухына сәйкес, шынында да жәбірленуі мүмкін ең осал топтарға (әйелдер, балалар, азшылық топтар, қысым көретін топтар, т.б.) баса назар аударылатын болады. ЗАОБ бағдарламасының шеңберінде оқытылатын 24 курстың ішінде (<http://help.elearning.ext.coe.int/қараңыз>) төмендегі курстар Қазақстан үшін барынша өзекті болуы мүмкін:

- Әйелдерге зорлық жасау және тұрмыстағы зорлық-зомбылық;
- Балаларға доспейіл әділсот;
- Еңбек құқықтары;
- Дерек қорғау және жеке өмірге қол сұғылмаушылық құқығы;
- Кәсіпкерлік және адам құқығы;
- Меншік құқығы.

ЗАОБ құқық қорғау саласындағы мамандарға ке мүше мемлекеттерде адам құқықтары бойынша дәстүрлі сыныптарда да, сондай-ақ электрондық оқыту платформасында да сынақтан өткізілген, Қазақстан Республикасының нақты мұқтаждықтарына бейімделетін жоғары сапалы оқыту құралдарының артықшылықтарын береді.

Басты мақсат: құқық қорғау мамандарының адам құқықтарын қорғау нормаларын тереңірек түсінуін қамтамасыз ету

Күтілетін нәтиже:

- ЗАОБ әдістемесінің көмегімен бүкіл Қазақстанның құқық саласындағы мамандары адам құқықтары саласындағы еуропалық стандарттар туралы білімін кеңейтті.

Басты ұлттық серіктестер: Құқық қорғау саласының мамандарын оқытатын ұлттық оқу орындары. Адвокаттар қауымдастығы.

2.2 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІ

Ортақ құқықтық аймақты біртіндеп құру Еуропа Кеңесінің көршілес өңірлерге қатысты саясатының мақсаттарына сәйкес ынтымақтастықтың негіз қалаушы қырларының бірі болып қала береді.

Сот органдарының тәуелсіздігі мен есептілігіне қатысты ұлттық заңнамалық және институционалдық құрылымдардың еуропалық стандарттар мен ұсыныстамаларға сәйкестігін қамтамасыз ету бойынша жұмыс жалғасатын болады.

Сонымен қатар, Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссияның (ӨПЖЕК) байқаушысы мәртебесін алғаннан кейін Қазақстан ӨПЖЕК сарапшылары жүргізе алатын әділсот жүйесін бағалауға ерекше мүдделі. Қазақстан Республикасының Жоғары соты ӨПЖЕК ұйымымен тығыз ынтымақтасуға деген мүдделілігін білдіріп те үлгерді.

Қазақстан Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссияның (Венециялық комиссия) толық мүшесі болып табылады және бұл органға берілген пікір мен ақыл-кеңес туралы өтініштер елде жүргізіліп жатқан қайта құруларда бұл органның басты тұлғаға айналғанын көрсетеді. Венециялық комиссияның конституциялық өзгерістерге, әділсот жүйесін қайта құруға және әкімшілік процедураларды қайта құруға байланысты бірқатар пікір білдіргенін айта кету керек.

Сондай-ақ Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа, ақшаны жылыстатуға қарсы тұру және активтерді қайтару жүйелерінің пәрменділігін арттыру бойынша іс-шаралар әзірленеді. Оларда сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат пен тетіктерді (соның ішінде мүдделер қайшылығы, мүлік туралы мағлұмдама және этикалық талаптар мәселелері бойынша нобайлы бағдарламаларды) қолдау, құқық қорғау қызметі мен активтерді қайтару шаралары, сондай-ақ мекеме аралық ынтымақтастықты, қаржылық және қаржылық емес секторларға қатысты қаржылық барлау мен қадағалау әлеуетін

күшейту бойынша жұмыс қамтылады. Жұмыстың осы саласы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобына (ГРЕКО) қосылу үдерісі тұрғысынан ерекше маңызға ие болады.

сондай-ақ институционалдық және заңнамалық кеңестемелер беру, алдыңғы қатарлы іс-тәжірибені ендіру және әлеуетті қалыптастыру арқылы кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі омбудсмендер, заңнамаға сәйкестік стандарттары және ақпарат беру тәртібі сияқты кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау мекемелері мен саясаттарын дамытуда көмек көрсетеді.

2.2.1 ӘДІЛСОТТЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

ӘДІЛСОТ СЕКТОРЫН ҚАЙТА ҚҰРУ

Әділсот жүйесінің тәуелсіздігі, есептілігі, пәрменділігі және оған баршаның қол жеткізу мүмкіндігі әрбір адам үшін әділ сот талқылауына деген құқығын қамтамасыз етеді, демек, конституциялық құқықтар мен бостандықтардың құрметтелуінің негіз қалаушы кепілдігі болып табылады да, жекелеген адамдар мен кәсіпкерлердің сот жүйесіне деген сенімін қамтамасыз етіп, келешекте нарықтың тартымды болуына, салауатты бәсекелестікке және соның нәтижесінде ел экономикасының өркендеуіне және қоғамның әлеуметтік әл-ауқатына әкеледі. Сондықтан Қазақстанда әділсот саласында жүзеге асырылып жатқан ынтымақтастық жалғастырудың маңызы зор, себебі мұнда осының алдындағы "Көршілес ынтымақтастық басымдықтары" құжаты тұрғысында айтарлықтай ілгерілуге қол жеткізілді. Алайда бұл жұмыс әлі аяқталған жоқ.

Қазақстан Республикасының тиісті заңнамалық және институционалдық базаны еуропалық стандарттарға сәйкес жетілдіру бойынша атқарып жатқан істерін одан әрі қолдау, сот жүйесінің жұмыстағы тәуелсіздігі мен есептілігін қамтамасыз ету мақсатында қолданыстағы заңнамалық және нормативтік актілердің ендірілуіне ықпалдасу, ұлттық соттар мен адам құқықтарын қорғайтын халықаралық органдар қабылдаған шешімдердің орындалуын жақсарту, тегін құқықтық көмек көрсету жүйелерін дамыту және әділсотқа (сот жүйесі, прокуратура және құқық қорғау органдары) деген сенімді арттыру ұсынылады.

Ұсынылған іс-шаралар Қазақстан Республикасының "2050 стратегиясы. 100 нақты қадам" (2-ші құрамдас) ұлттық стратегиясына және Жоғары Соттың 2018-2021 жалдарға қабылданатын стратегиясына сәйкес сот жүйесін қайта құру үдерісін одан әрі қолдауға бағытталатын болады.

Ынтымақтастық төмендегі тұстарға бағытталатын болады:

- Сот органдарының және соттық өзін өзі басқару органдарының мүшелері үшін мақсатты құқықтық сараптаманы және әлеуетін арттыратын іс-шараларды жүргізе отырып, Қазақстандағы сот органдарының тәуелсіздігі мен сот өндірісіне қатысты ұлттық нормаларға сәйкестікті жетілдіру;
- сот этикасы мен тәртіптік процедураларға байланысты құқықтық база мен іс-тәжірибені бағалау, процедураларды еуропалық стандарттарға сәйкес одан әрі жетілдіру туралы ұсыныстамалар беру және бұрыннан бар оқу бағдарламаларын қайта қарау арқылы Қазақстан Республикасындағы, соның ішінде оның өңірлеріндегі судьялардың кәсіпқойлығын арттыру;
- дауларды баламалы жолмен шешу саласындағы озық тәжірибені тарату арқылы әділсотқа қол жеткізу мүмкіндігін жақсарту, сот істерін әділ жүргізуді жақсарту жолымен халыққа қызмет көрсету саласындағы сот органдарының әлеуетін күшейту және сот қызметтерін пайдаланушылар үшін әділсотты көлегейсіз әрі қолайлы ету;
- заңнамалық базаны күшейту, құқықтық көмек берудің ұлттық жүйесін институционалдық жағынан қайта құру және тегін құқықтық көмек беріп, ақысыз заң қызметтерін көрсетумен айналысатын заңгерлерді мақсатты түрде дайындау арқылы заң қызметтерін көрсету жүйесін, соның ішінде тегін құқықтық көмек беру ісін жақсарту.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасына 2017 жылғы ақпанда ӘПЖЕК байқаушысы деген мәртебе берілді және сондан бергі уақытта осы ұйымның қызметінде белсенді рөл атқарып келеді.

Қазақстанның билік орындарының өтініші бойынша төмендегі салаларда мақсатты көмек көрсетілуі мүмкін:

- құқық қорғау органдарының, соның ішінде полицияның әлеуетін арттыру;
- прокуратураны қайта құруда көмек көрсетуді жалғастыру;
- қылмыстық атқару жүйесін қайта құру.

Жалпы мақсат: құқықтық реформаның іске асырылуын қолдау және тиісті заңнамалық базаны қайта қарау арқылы әділсоттың тәуелсіздігін, есептілігін, пәрменділігі мен сапасын ілгерілету және соттардың еуропалық стандарттарға сәйкес жұмыс істеуін жақсарту

Күтілетін нәтиже:

- Әділсотқа қатысты заңдар мен саясаттар Еуропа Кеңесінің Венециялық комиссия немесе ӘПЖЕК сияқты органдарының мамандарының сарапшылық көмегінің арқасында еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіріледі;
- Сот этикасы мен тәртіптік сот өндірісі саласындағы құқықтық база мен іс-тәжірибеге баға беру мен ұсыныстамалар жасау есебінен Қазақстан Республикасының өңірлеріндегі судьялардың кәсіпқойлық деңгейі жоғарылайды;
- Әділсотқа қол жеткізу мүмкіндігі және дауларды шешудің баламалы тетіктері жақсарады;
- халыққа көрсетілетін қызметтердің, тегін құқықтық көмек берудің сапасы тегін құқықтық көмек берумен және ақысыз заң қызметтерін көрсетумен айналысатын заңгерлерге арналған мақсатты іс-шаралар арқылы жақсарады; құқықтық көмек беру жүйесі күшейеді;
- судьяларды оқыту және басқа да іс-шаралар (әділсот жүйесінің, соттардың жұмысын және судьялар атқаратын жұмысты саралау мен бағалау құралдарын қамтамасыз ету), сондай-ақ осы салаларда алдыңғы қатарлы еуропалық іс-тәжірибені бөлісу арқылы судьялардың сот өндірісінің қазіргі заманғы әдістеріне қатысты әлеуетті мүмкіншіліктері артады;
- Қазақстан Республикасындағы соттардың көпшілігінде нақты ӘПЖЕК құралдарын кеңірек көлемде ендіру бағдарламасын іске асыру арқылы елдегі сот жүйесінің күнделікті жұмысы жақсарады.

Басты ұлттық серіктестер: Әділет министрлігі, Ішкі Істер министрлігі, Адвокаттардың Ұлттық қауымдастығы, сот органдары, соттық өзін-өзі басқару органдары мен оқу орындарының қызметкерлері, басқа заңгерлер, азаматтық қоғам.

2.2.2 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІН НЫҒАЙТУ

ЖАЛПЫ СТАНДАРТТАР МЕН САЯСАТТАР

Еуропа Кеңесінің конвенциялары адам құқықтарын, құқықтың үстемдігі мен демократияны ілгерілетудің және бүкілеуропалық ортақ құқықтық кеңістікке қол жеткізудің үшін басты бағдары болып саналады. Олар пен Еуропа Одағының (ЕО) құқықтық базасын құрайды, себебі барлық ЕО мүшелері Еуропа Кеңесінің де мүшелері болып табылады.

Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық конвенция (АҚЖЕК) Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер үшін ашық болмаса да, ол адам құқықтары тұрғысынан өзекті элемент болып саналады. өзінің баптары адам құқықтары мен тұтастай алғанда демократиялық басқаруға қатысты мәселелерді қарастырған кезде анықтамалық құжатқа айналып, мүдделі тұлғалар тарапынан пайдаланылуы үшін түрлі іс-шаралар арқылы олардың рухын баршаға таратуға ұмтылады.

Сонымен қатар, Еуропа Кеңесінің конвенцияларының жаңа буыны (мысалы, Медикрим, адам саудасы, әйелдерге зорлық жасау)² қазіргі кезде адам құқықтары мен заңның үстемдігіне ғаламат қатер төндіретін мәселелерді қарастырады. Жуырда Еуропа Кеңесінің Министрлер Комитеті (МК) Адам ағзасын сатуға қарсы күрес туралы конвенциясын³ – осы саладағы бірегей халықаралық құжатты қабылдады, ол сондай-ақ Кеңеске мүше емес мемлекеттер үшін де ашық.⁴

конвенцияларының айтарлықтай бөлігі ке мүше емес мемлекеттер үшін ашық (барлығы 217 конвенцияның 158-і). Орталық Азияның бірқатар елдері конвенцияларының уағдаласушы тараптары болғысы келетіні туралы ресми немесе ресми емес түрде өздерінің мүдделілігін білдірді. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы осы құжаттардың бірқатарына, атап айтқанда қылмыстық құқық саласындағы құжаттарға қосылу туралы өтініш жасады.

Қазіргі кезде Қазақстан Республикасы Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық конвенцияның, (ETS № 018, 2010 жылғы наурызда ратификатталған), Салық істері бойынша өзара әкімшілік көмек туралы

² тің Дәрілік құралдарды жалған жасау және денсаулық сақтауға қатер төндіретін соған ұқсас қылмыстар бойынша конвенциясы (CETS № 211), қол қою үшін ашылған күні: 28.10.2011; тің Адам саудасына қарсы күрес туралы конвенциясы (CETS № 197), 16.05.2005; тің Әйелдерге зорлық жасаудың және тұрмыстағы зорлық-зомбылықтың алдын алу мен қарсы күресу туралы конвенциясы (CETS № 210), қол қою үшін ашылған күні: 11.05.2011.

³тің Адам ағзасын сатуға қарсы күрес туралы конвенциясы.

⁴ 2015 жылғы наурызда қол қою үшін ашылды және 2018 жылғы наурызда күшіне кірді.

конвенцияның (ETS № 127, 2015 жылғы сәуірде ратификатталған), Қылмыстық әрекеттен түскен табыстарды жылыстату, анықтау, алу және тәркілеу туралы конвенцияның (ETS № 141, 2014 жылғы қыркүйекте ратификатталған) және Еуропа өңірінде жоғары білім беруге жататын біліктілікті тану туралы конвенцияның (ETS № 165, 1998 жылғы қазанда ратификатталған) тарапы болып табылады.

Еуропа Кеңесінің конвенцияларына қосылудың Еуропа мен Орталық Азия арасындағы арасындағы ортақ құқықтық кеңістікті біртіндеп құру үдерісінде стратегиялық маңызы зор екенінде күмән жоқ. Сол арқылы конвенцияларға қол қойған елдердің арасындағы үкіметаралық ынтымақтастық деңгейі, сондай-ақ еуропалық және халықаралық стандарттарды ұстану деңгейі артады да, соның нәтижесінде адам құқықтарын қорғау күшейеді. Осыған байланысты Еуропа Кеңесінің өз конвенцияларына қосылудың сәтті өтуіне ықпалдасу және осы құқықтық құжаттарды және тиісті құқықтарды ұлттық билік органдарының, парламент мүшелерінің, азаматтық қоғамның және атап айтқанда, бағдарламаның мақсатты топтарының хабардарлығын арттыру мақсатында олардың жақсырақ түсінілуіне әрі тиімді жүзеге асырылуына ықпалдасу бойынша жұмысы жалғасатын болады. Еуропа Кеңесінің мақсатты конвенцияларының қатарына атап айтқанда, сыбайлас жемқорлыққа және ақшаны жылыстатуға қарсы күреске, киберқылмысқа қарсы күреске, дерек қорғауға, әйелдерге зорлық жасауға қарсы күреске, бала құқықтарын жақсартуға қатысты конвенциялар және Еуропа Кеңесінің ұсынылған іс-шараға қатысы бар басқа да құжаттары жатады.

Жалпы мақсат: Еуропа мен Қазақстан Республикасының арасында өңірлік ортақ құқықтық кеңістіктің құрылуын ілгерілету

Күтілетін нәтиже:

- тің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер үшін ашық тің негізгі конвенцияларының және басқа да халықаралық стандарттардың негізінде Еуропа мен Қазақстанның арасында ортақ құқықтық аймақ құрудың артықшылықтары туралы хабардарлық барған сайын арта түсуде;
- Ұлттық билік орындары мен тәуелсіз органдар тің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер қол қойып, ратификаттай алатын тиісті конвенциялар туралы жақсы біледі;
- Тиісті заңнама жекелеген конвенцияларға сәйкес қайта қаралуда.
- Осы конвенцияларға қосылу туралы өтініштер түсіп жатыр.

ҚҰҚЫҚ АРҚЫЛЫ ДЕМОКРАТИЯ ҮШІН ЕУРОПАЛЫҚ КОМИССИЯ (ВЕНЕЦИЯЛЫҚ КОМИССИЯ)

Қазақстан Республикасындағы соңғы конституциялық өзгерістер (2017 жыл) билік орындарына өкілеттіктерді түрлі мекемелер арасында бөлуді және тиісті мемлекеттік органдарды жаңғыртуды ұсынады.

Бұл өзгерістер реформаларды халықаралық стандарттарға, атап айтқанда заңның үстемдігі саласындағы стандарттарға сәйкес жүргізуде Қазақстан Республикасына көмектесудің бірегей мүмкіндігін береді. Венециялық комиссияның иелігінде осы салада өзекті ресурсы – өңірдегі мемлекеттер реформаларды жүргізген кезде анықтамалық материал ретінде пайдалана алатын өлшемдердің жан-жақты тізімі келтірілген, Заңның үстемдігі мәселелері бойынша 2016 жылы қабылданған бақылау тізбесі бар.

Венециялық комиссия Орталық Азия елдерімен заңның үстемдігі мәселелері бойынша мақсатты ынтымақтастыққа жол ашқан алғашқы ұйымдардың бірі болды. 2007 жылдан бері Венециялық комиссия Қазақстан Республикасының ұлттық органдарымен, әсіресе бірнеше жобаның тұрғысынан, Еуропа Одағының және кейбір мүше мемлекеттердің қаржыландыруымен жақсы ынтымақтастықты жолға қойды.

Қазақстан Республикасы 2012 жылғы наурыз айынан бері Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссияның (Венециялық комиссия) мүшесі болып келеді. Қазақстан Республикасының Конституциялық кеңесі Конституциялық әділсот жөніндегі Дүниежүзілік конференцияның толық құқылы мүшесі болып табылады.

2007-2017 жылдары Венециялық комиссия Қазақстанның ұлттық билік орындарының өтініші бойынша бірнеше қорытынды дайындады (толық тізімін V Қосымшадан қараңыз). Мысалы, Венециялық комиссия Қазақстан Республикасының Конституциясына түзету бойынша, Қазақстан Республикасының әкімшілік процедуралар туралы заң жобасы (бұл екі құжат 2017 жылғы наурызда қабылданды) және Әкімшілік сот өндірісі мен әділсот жобасы (2018 жыл) бойынша қорытындыны қабылдады.

Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссия (Венециялық комиссия) қорытындыны дайындағаннан кейінгі жұмыс Венециялық комиссия осының алдындағы көмек беру жобаларының шеңберінде әзірлеген ұсыныстамалардың негізінде жүргізілетін болады (сондай-ақ төмендегі 3.3.1-тармақты қараңыз):

- 2009 – 2011 жж. “Заңның үстемдігі туралы жоба” (ЕО және Германия қаржыландырған);
- 2011 – 2012 жж. “Қазақстан Республикасында сайлау өткізу процесін қолдау” (ЕО қаржыландырған);
- 2012 -2014 жж. “Орталық Азия елдеріндегі Конституциялық әділсотты, әділсотқа қол жеткізу мүмкіндігін және сайлау жүйесін қайта құруды қолдау” (ЕО қаржыландырған);
- 2012 – 2014 жж. “Заң алдындағы теңдік: осал топтардың әділсотқа қол жеткізуі” (Финляндия қаржыландырған).

Еуропа Кеңесінің ұсынылып отырған шаралары тек институционалдық қолдауды қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар, адам құқықтарына қатысты заңның үстемдігі үшін үлкен маңызы бар (әділсотқа қол жеткізу, әділ сот талқылауына деген құқық т.с.с. сияқты) мәселелерді шешуге мүмкіндік береді.

Жалпы мақсат: Ұлттық серіктестердің ұлттық құқықтық жүйелерді, мемлекеттік мекемелер мен сот жүйесін қайта құруға мүмкіндігі бар.

Күтілетін нәтижелер:

- Конституциялық қайта құру ісіне қолдау көрсетіледі;
- Мемлекеттік басқару жүйесін, нормативтік-құқықтық база мен институционалдық/жұмыс жүйелерін қайта құру саласындағы қолданыстағы заңнаманы барлық негізгі мүдделі тұлғалар тереңнен талдай алады;
- Мемлекеттік басқару мен әділсот, соның ішінде мемлекеттік басқару және дауларды баламалы шешу (ДБШ) жолдары саласындағы жаңа заңнама дайындалуда және жүзеге асыру үшін дайын;
- Мемлекеттік басқару мен сот жүйесінің өкілдерінің жұмыс өнімділігі артады.

Басты ұлттық серіктестер: Конституциялық Сот, Жоғары Сот, Жоғары Сот Кеңесі, тиісті

2.2.3 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІНЕ ТӨНЕТІН ҚАТЕРЛЕРДІ ТОЙТАРУ

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЛМЫСТАРҒА ҚАРСЫ ІС-ӘРЕКЕТ

Қазақстан Республикасында экономикалық қылмыстарға қарсы күрес саласындағы нормативтік-құқықтық және стратегиялық база негізінен ресми түрде құрылса да, бірқатар салаларда әлі де оларды іске асырып, пәрменділігін арттыру қажет. Олардың бірі – Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ұлттық стратегияны және оны қадағалау құралдарын ендіру. Қазақстанның билік органдарының іс-қимылын белсендіру қажет тағы бір сала активтерді мағлұмдаудың пәрменді режимін күшіне ендіру болып табылады. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы нормалардың жүзеге асырылуын қамтамасыз ету үшін этика мәселелері жөніндегі қызметкерлер тағайындалған мемлекеттік мекемелер деңгейінде негізінен олардың әлеуетін арттыру есебінен пәрменділігін күшейтуге көмектесу қажет.

Құқық қорғау органдарының сыбайлас жемқорлыққа және экономикалық қылмыстарға қарсы күресудегі әлеуеті Бас прокуратура жанындағы екі оқу академиясының және Қазақстан Республикасының Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының тарапынан қолдау табады. Билік орындарының пікірінше, кадрларды дайындау бойынша осы оқу орындары ұсынатын бағдарламалар экономикалық қылмыстар, киберқылмыстар және лаңкестік сияқты салалардағы жаңа және туындап жатқан қатерлерді тойтару үшін одан әрі жетілдіруді талап етеді.

Қылмыстық жолмен алынған активтерді қайтару және халықаралық ынтымақтастық Қазақстан Республикасының ең үлкен басымдықтары болып табылады. Осыған байланысты Қазақстанның құқық қорғау органдары Еуропа Кеңесінің конвенцияларының және ынтымақтастық тетіктерінің шеңберінде онымен одан әрі әрекеттесуге елеулі мүдделілік танытты.

Ақшаны жылыстатуға қарсы тұру саласында Қазақстан көршілес елдер мен еуропалық мемлекеттер кездесетін қиындықтардың көпшілігіне, атап айтқанда, ведомствоаралық үйлестірудің тиімсіздігі және құзырлы органдардың арасындағы өзара байланыстың болмауы сияқты мәселелерге тап болуда. Тәуекелдерді анықтау және оларды ұлттық деңгейде, сондай-ақ қаржы мекемелерінің деңгейінде және белгіленген қаржылық емес мекемелер мен кәсіптердің деңгейінде (БҚЕМК) басқару саласында

қиындықтар кездеседі, олар хабардарлықты арттыруды және ақпараттық насихат жұмысын талап етеді. Қаржылық бақылау бөлімшесінің (ҚББ) қаржы ағындары мен қаржы секторындағы күдікті мәмілелерді талдаудағы жетекші рөлін ескере отырып, арнайы мамандандырылған дайындық негізінде оның әлеуетін арттыру қажет. Еуропа Кеңесінің осы саладағы іс-шаралары бұл мәселелерді шешуге көмектеседі.

Қазақстан Республикасында Кәсіпкерлердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы хартиясының шеңберінде кәсіпкерлердің адалдығы мен сатылмайтындығын көтермелеу мақсатында жоғары деңгейдегі саяси және үйлестіруші бастамалардың бірқатары іске асырылуда. Жоғары деңгейдегі осы құжатта халықаралық қоғамдастықтың ұсыныстамаларына және Хартияның өзінде көзделген шараларға сәйкес іс жүзінде әрі қарай жүзеге асырыла алатын жан-жақты негіздеме баяндалады. Осы салада баршаның хабардарлығын арттыру және нақты әдістемелік қолдау көрсету дұрыс болар еді. Кәсіпкерлердің адалдығын ынталандыру бойынша жұмысты кәсіпкерлердің құқығын қорғау бойынша қолданыстағы жүйенің құрылымына кірістіру керек, бұл салада Омбудсмен қызметі мен Кәсіпкерлер қауымдастығы жақсы нәтижелерге жетіп те үлгерген болатын. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы жаңа заңнамада ақпарат беру бойынша міндеттер жекеменшік секторға да таралады. Сондықтан жекеменшік сектордың ерекшеліктерін ескере отырып, ақпарат берушілер арналары мен оларды қорғау тетіктерінің тиісті түрде жұмыс істеуін қамтамасыз ету керек.

Жалпы мақсат: сыбайлас жемқорлыққа, ақшаны жылыстатуға қарсы тұру және активтерді қайтару жүйелерінің пәрменділігін арттыру және Қазақстан Республикасының жекеменшік секторындағы іскери адалдық пен заңға сәйкестікті жақсарту.

Күтілетін нәтиже:

- Сыбайлас жемқорлықтың алдыне алу саласындағы тетіктердің және билік органдарының әлеуеті жақсарады;
- Құқық қорғау органдарының сыбайлас жемқорлыққа, ақшаны жылыстатуға және экономикалық қылмыстарға қарсы күресудегі әлеуеті артады;
- Ақшаны жылыстатуға және лаңкестікті қаржыландыруға қарсы күрес бойынша ұлттық жүйе нығаяды;
- Кәсіпкерлердің адалдығын ынталандыру бойынша жұмыс және кәсіпкерлердің құқығын қорғау ісі ілгерілейді.

Басты ұлттық серіктестер: Президент әкімшілігі, Бас прокуратура, Мемлекеттік қызмет

2.3 ДЕМОКРАТИЯ

2.3.1 ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

Демократиялық басқару саласында негізінен Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссия (Венециялық комиссия) арқылы жұмыс істейтін болады (бұл жоғарыдағы 2.2.2-тармақта келтірілген іс-қимылды толықтырады).

Венециялық комиссия ұлттық билік орындарының өтініші бойынша сайлау үдерісіне қатысты Қазақстанның заң жобалары бойынша құқықтық қорытындыларын ұсынады. Осы қорытындының соңынан Венециялық комиссияның ұсыныстамаларын түсіндіру бойынша конференциялар секілді іс-шаралар басталуы керек.

Сондай-ақ Қазақстан Республикасындағы президент сайлауына (2020 жыл) байланысты Еуропа Кеңесінің Парламенттік ассамблеясының (ЕКПА) сайлауды бақылау миссиясына қолдау көрсетеді. Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясының мүшелері еуропалық сайлау органдарының конференцияларына қатыса алады.

Өңірлік науқанның шеңберінде Қазақстанда қауымдастық бостандығы бойынша семинарлар ұйымдастырылады.

Жалпы мақсат: Қазақстан Республикасында сайлау өткізу процесін жақсарту

Күтілетін нәтиже:

- Сайлау процесіне қатысты ұлттық заңнама Венециялық комиссияның ұсыныстамаларына сәйкес еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіріледі;
- Ұлттық серіктестердің, атап айтқанда Орталық сайлау комиссиясының қайта қаралған заңнаманы жүзеге асыру қабілеті арттырылады;
- Ұлттық билік орындары мен азаматтық қоғамның бірлестіктер құру бостандығына қатысты еуропалық стандарттар туралы хабардарлығы көбейеді.

Басты ұлттық серіктестер: Орталық сайлау комиссиясы, салалық министрліктер мен

3. ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

3.1 ӘДІСТЕМЕ

жүзеге асыратын техникалық ынтымақтастықты жалпы үйлестіру Еуропа Кеңесінің бөлімшелерінің жергілікті жерлерде тиісті түрде жұмыс істеуін қамтамасыз ету кезіндегі ынтымақтастық бойынша қызмет үшін бағдарламалар әзірлеуге және қаражат жинауға басшылық жасайтын Бағдарламалар жөніндегі Бас директорат басқармасының (ББДБ) құзыретіне кіреді.

Көршілес ынтымақтастықтың басымдықтарына қатысты жобаларды Еуропа Кеңесінің тиісті құзыреттілік саласы үшін жауап беретін бас әкімшілік органы жүзеге асырады. Еуропа Кеңесінің Қазақстандағы бөлімшесі (ол құрылғаннан кейін) Қазақстанда және Орталық Азия аймағында жобаларды үйлестіру мен қолдауда негізгі рөл атқаратын болады.

Көршілес ынтымақтастық басымдықтары саласындағы басым міндеттермен байланысты жобаларды жүзеге асыру, қажеттілігіне қарай, заңнамалық саладағы қажеттіліктерді, сарапшылық білімді бағалауды, әлеуетті нығайтуды, хабардарлықты арттыруды және алқалы шолу өткізуді көздейді. Бұл әдістеме *Еуропа Кеңесінің жобаларды басқару әдіснамасына* сәйкес ұлттық мүдделі тараптардың жауапкершілігін нығайтуға және нәтижелердің орнықтылығын қамтамасыз етуге бағытталған.

Сонымен бірге, көздеген ынтымақтастық Еуропа Кеңесінің түрлі мекемелері мен органдарын жаппай қамтитын, инклюзивті, табысты әрі орнықты реформалар өткізу үшін бірегей тетіктер жасау мақсатында, үкіметтік мүдделі тараптарға, парламенттерге, омбудсмен, жергілікті және аймақтық билік органдары мен азаматтық қоғам секілді тәуелсіз басқару институттарына бағдарлануға мүмкіндік беретін "көп институционалдық тәсілдемеге" негізделеді.

Гендерлік теңдік *Еуропа Кеңесінің Ұлтымақтастық жобалары бойынша Гендерлік теңдікке жету стратегиясының құралдар жиынына* сәйкес Еуропа Кеңесінің барлық жобаларында ескеріледі. Гендерлік теңдік саласындағы жан-жақты тәсілдеме Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарына байланысты шараларды әзірлеген кезде нақтыланады, алайда ол ынтымақтастық саласына қарамастан, белгілі бір іс-шараларға қолданыла бастайды. Мысалы, гендерлік теңдік пен әйел құқықтары бойынша стандарттар түрлі заңнамалық актілер мен ұлттық құқықтық базаларды еуропалық стандарттар тұрғысынан қайта қарау кезінде ескерілетін болады. Әйелдер мен еркектердің теңдігі туралы мәселе сондай-ақ оқыту бойынша іс-шаралар мен бағдарламаларға енгізіледі. Гендерлік мәселелердің ықпалы жобаларды әзірлеу мен жүзеге асыру кезінде талданады. Гендерлік теңдікке жету стратегиясын ескерумен қоса, әйелдер мен еркектердің арасындағы теңдікті насихаттау бойынша нақты шаралар қарастырылатын болады.

Сонымен бірге, Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарын жүзеге асыру Біріккен Ұлттар Ұйымының Орнықты даму мақсаттарына (БҰҰ ОДМ) жетуге жәрдемдеседі. ОДМ 5: "Гендерлік теңдікке және барлық әйелдер мен қыз балалардың құқықтарын кеңейтуге қол жеткізу" және SDG 16: "Әділ, бейбіт әрі инклюзивті қоғамды ілгерілету" (соның ішінде 16.А мақсаты: "Барлық деңгейлерде, әсіресе дамып келе жатқан елдерде зорлық-зомбылыққа жол бермеу және лаңкестік пен қылмысқа қарсы күресу үшін әлеуетті қалыптастыру мақсатында, соның ішінде халықаралық ынтымақтастық арқылы тиісті ұлттық мекемелерді нығайту" және 16.В мақсаты: "Орнықты даму саласында қысым көрсетпеу туралы заңдар мен саясаттың орындалуын ынталандыру және қамтамасыз ету") жүзеге асыруға ықпалдасуға ерекше көңіл бөлінетін болады. Сонымен бірге, жұмыс Еуропалық Одақтың 2014-2020 жылдарға арналған Гендерлік мәселелер бойынша іс-қимылдар жоспарының қоғамдық, сондай-ақ жеке өмір саласында 7-ші "Барлық зорлық-зомбылық түрлерінен азат қыз балалар мен әйелдер" және 17-ші "Әйелдердің барлық деңгейде саясат пен мемлекетті басқару ісіне қатысу бойынша тең құқықтары мен мүмкіндіктері" секілді мақсаттарына жетуге бағытталатын болады. Мысалы, бұл шара

мыналарды қуаттайды: а) әйел құқықтары бойынша көмек курстары (әйелдердің әділ сотқа қол жеткізу мүмкіндігі/әйелдерге зорлық жасау) және б) әйелдердің әлеуетті ұлғайту шараларына қатысуын кеңейту, бұл, мүмкіндігіне қарай, әйелдердің қатысуына жәрдемдесетін, жұмысы мен жеке өмірінің арасындағы теңгерімді қамтамасыз ету тәсілдемесін пайдалана отырып ұйымдастырылады.

Осыған ұқсас түрде, Ұйым өзінің *Азаматтық қоғам ұйымдарының Еуропа Кеңесінің ынтымақтастық жөніндегі қызметіне қатысуының жетекші қағидаттарына* және "Адал мемлекеттік басқару саласындағы басым бағыттар: азаматтық қоғаммен ынтымақтастықты ілгерілету" конференциясында берілген ұсыныстамаларға сәйкес азаматтық қоғамның ынтымақтастық бойынша қызметке белсенді түрде қатысуына жәрдемдеседі.

Қазіргі Көршілес ынтымақтастықтың басымдықтары құжатында сондай-ақ 2014 жылдан бері Қазақстан Республикасымен ынтымақтасу барысында **жасалған қорытынды** ескеріледі.

- Қазақстан Республикасында бұл жобаны іске асыру жағдайлары ең бірінші кезекте қабылдаушы мәдениеттің күрделі болмысына және әсіресе аймақтардағы шектеулі инфрақұрылымға байланысты, і басқа елдердегі жұмысында пайдаланған жағдайлардан өте қатты ерекшеленеді;
- Елде атқарушы билік органдары үстемдік ететін жүйе жұмыс істейді, және бұл мемлекеттік мекемелердің, соның ішінде әділсот органдарының жұмысынан өз көрінісін табады, бұл қайта құру үдерісін қатты қиындатады;
- Бұл сондай-ақ ынтымақтастықты жүзеге асыруға ықпалын тигізеді, өйткені ол әкімшіліктің шеңберінде шешімдер қабылдаудың ұзаққа созылатын үдерістеріне әкеліп соғады (сыртқы істер министрлігімен үйлестіріледі), ал бұл жұмыс жоспарларының кешеуілдеп жүзеге асырылуына және олардың жиі қайта қаралуына әкеледі;
- Еуропа Кеңесінің әкімшілік ережелерін қолдану қиынға соғады. Егер жоба штаб-пәтерден жүзеге асырылатын болса, жиі іссапарларға шыққандағы жолдың алыстығы және Страсбургпен арадағы айтарлықтай уақыт айырмашылығы жоспарды пәрменді әрі нәтижелі түрде жүзеге асыруға кері әсерін тигізеді;
- Іс-қимылдардың өзара толықтырылуын қамтамасыз ету үшін жергілікті жерлерде ұлттық билікпен және басқа халықаралық субъектілермен тұрақты байланыс орнатудың маңызы өте зор.

Басқа ынтымақтастық жобаларындағы сияқты:

- Еуропа Кеңесінің техникалық көмек көрсетудегі адам құқықтары бойынша тәсілдемесі ынтымақтастықтың маңызды элементі болып табылады;
- Жан-жақты реформаларды жүргізу мақсатында ұзақ мерзімді техникалық көмек орнықты қаржыландыру перспективалары мен ұлттық және халықаралық серіктестердің арасында тиімді үйлестіру тетіктерін қажет етеді;
- Көршілес ынтымақтастық басымдықтарын қаржыландыру сондай-ақ қаражатты неғұрлым қажет тұстарда бөлу кезінде белгілі бір икемділік дәрежесін қамтамасыз етеді.

Өз өкілеттіктерінің аясына қарай, кейде өзін тәуекелге тап қылатын күрделі әрі тұрақсыз жағдайларда іс-қимыл жасауға тиіс. Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарын жүзеге асырумен байланысты тәуекелдер, сондай-ақ олардың салдарын бәсеңдетудің ықтимал стратегиялары Еуропа Кеңесінің *тәуекелдерді басқару бойынша жетекші қағидаттарының* негізінде осы Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарының II Қосымшасында айқындалған.

3.2 ҮЙЛЕСТІРУ

Еуропа Кеңесінің ресурстарды тиімді пайдалануын және іс-қимылдарының өзектілігін қамтамасыз етуді үйлестіру түрлі деңгейлерде және түрлі форумдарда, соның ішінде Еуропа Кеңесінің Министрлер комитетінде (МК) жүзеге асырылады.

Еуропа Кеңесінің іс-шаралары оның айтарлықтай тәжірибесі бар мол үлес қоса алатын салаларда ойластырылады және жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасының билік орындарымен ынтымақтастық басқа халықаралық ұйымдар мен жергілікті жерлердегі қатысушылар көздейтін мақсаттарды, сондай-ақ олардың сол мақсаттарға жету үшін жүзеге асырылатын және/немесе жоспарланатын жұмысын мұқият талдаудың негізінде әзірленеді.

Тиісті халықаралық серіктестермен, соның ішінде Еуропа Одағымен (ЕО) және Қазақстандағы ЕО делегациясымен үйлестіру мәжілістері жүйелі түрде өткізіледі.

өзінің жұмысын басқа тиісті халықаралық серіктестермен – Біріккен Ұлттар Ұйымымен (БҰҰ) және Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық жөніндегі ұйыммен (ЕҚЫҰ) өте жақсы үйлестіреді. Жұмысының тиімділігін қамтамасыз ету және қосарлы атқарылуына жол бермеу мақсатында сондай-ақ бірлескен іс-шаралар ұйымдастыру жолымен өзінің жұмысын әділсот және адам құқықтарын қорғау саласында жұмыс істейтін барлық басқа тиісті субъектілермен, соның ішінде Халықаралық түрме реформасы жөніндегі халықаралық ұйыммен (ХТР), Америкалық Заңгерлер қауымдастығымен, Еуропалық Заңгерлер қауымдастығымен (ЕЗҚ-ЗЕҚ), Халықаралық Заңгерлер қауымдастығымен, Германияның Халықаралық құқықтық ынтымақтастық қорымен (ГХҚЫҚ) және Дүниежүзілік банкпен үйлестіреді. халықаралық азаматтық қоғам ұйымдарын, атап айтқанда, Азаптауға қарсы коалицияны, Күйзеліс орталықтары одағын, Еуразиялық Орталық Азия қорын және Қазақстандық адам құқықтары және заңның үстемдігі жөніндегі халықаралық бюроны қатысушылар және ұлттық сарапшылар ретінде бағдарламаның жұмысына тарта отырып, олармен бірлесіп жұмыс істейді.

сондай-ақ Ұйымға мүше мемлекеттердің даму мәселелері жөніндегі мекемелерімен тығыз қарым-қатынас жасайды.

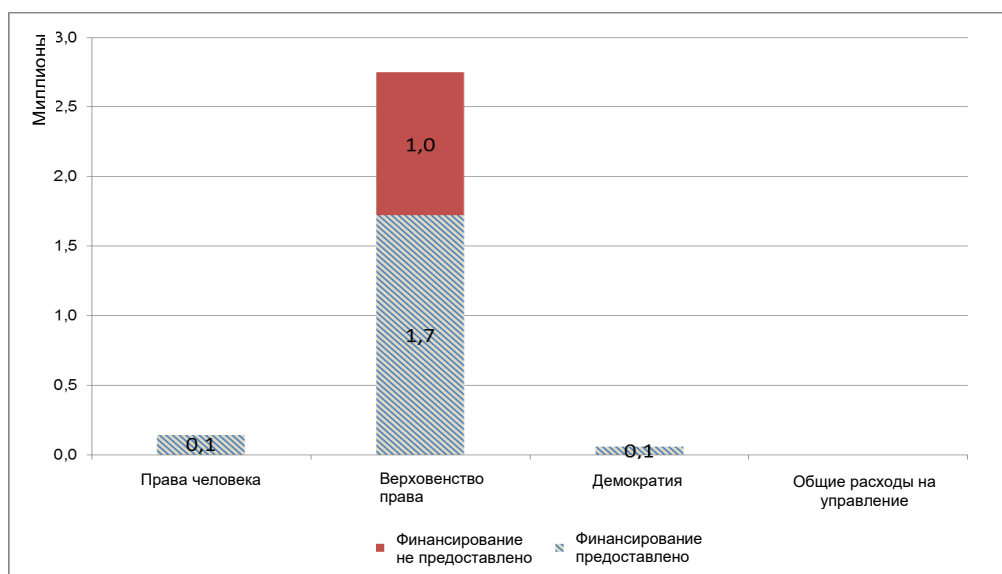
3.3 ҚАРЖЫЛАНДЫРУ

Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасының жалпы бюджеті 3 миллион еуроны құрайды.

Көршілес ынтымақтастық басымдықтарына қатысты жобалар бірнеше қаражат көзінен қаржыландырылуға тиіс. Қаржыландыру негізінен демеуші елдердің және халықаралық ұйымдардың, соның ішінде Еуропа Одағының (ЕО)/ Еуропа Кеңесінің ерікті жарналарының (ЕЖ) есебінен қамтамасыз етілетін болады. Түрлі бірлескен бағдарламаларға (ББ) қатысты ағымдағы келіссөздердің негізінде,⁵ ЕО шамамен 1,5 млн. еуроға жуық қаржы бере алады деп саналады.

Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарын іске асыруды үйлестіру Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарының тура шығындарының 7%-ынан артығын құрайтын жалпы әкімшілік шығындар бюджетінің шеңберінде жүзеге асырылады.

Еуропа Одағының ресурстарды жұмылдыру стратегиясына сәйкес, Бағдарламалар жөніндегі Бас Директорат Басқармасы (ББДБ) арқылы үйлестірілетін қаражат тарту бойынша қызмет тұтастай алғанда жергілікті жерлердегі ынтымақтастықтың басым бағыттарына шоғырланады.

2-сурет: Қазақстан Республикасымен Көршілес ынтымақтастықтың 2019-2022 жылдардағы басым бағыттарының тақырыптар бойынша бөлінген сметалық бюджеті

⁵ "Орталық Азияда заңдылықты қамтамасыз ету" (2019-2022 жылдар, 48 ай) және "Мақсатты негізгі субъектілер мен процестерді қорғау – адам құқықтары бойынша аймақтық құжаттар мен тетіктер, Орталық Азия бойынша Құрамдас" (24 ай) бірлескен бағдарламалары.

3.4 БАСҚАРУ

Министрлер комитеті (МК) өзінің GR-EXT тобы арқылы Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасының жүзеге асырылуын жалпы бағалау үшін жауап береді.

Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасының жүзеге асырылу барысы мен нәтижелері туралы жаңартылған ақпаратты үнемі беріп отырады. Осы мақсатта Бағдарламалар жөніндегі Бас Директорат Басқармасы (ББДБ) төмендегі аралық және қорытынды баяндамаларды Министрлер Комитетінің қарастыруына ұсынады:

- Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасы қабылданғаннан кейін 12 ай өткенде ауызша берілетін есепхат;
- Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасы қабылданғаннан кейін 24 ай өткенде Жұмыс барысы туралы орташа мерзімді есепхат;
- Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасы жүзеге асырылғаннан кейін Жұмыс барысы туралы соңғы есепхат.

Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бойынша жетістіктерді сондай-ақ пен қазақстандық билік орындары бірлесіп бағалайтын болады. Осы мақсатта Сыртқы Істер министрлігінің және Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бағдарламасын жүзеге асыруға қатысатын басқа ұлттық мүдделі тараптардың өкілдерінен, сондай-ақ Еуропа Одағының өкілдерінен тұратын Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары жөніндегі жетекші комитет құрылады.

Бұл Жетекші комитет жобалардың жүзеге асырылуын бағалайды, келешектегі бірлескен жұмыс пен қиындықтарды талқылайды және көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттарының тиімділігін арттыруға бағытталған кез келген шараларға қатысты ұсыныстамалар береді.

Сонымен қатар, ББДБ есеп беру бойынша қойылатын талаптарға сәйкес, Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары деңгейінде үлес қосқан демеушілерге Көршілес ынтымақтастықтың басым бағыттары бойынша жылдық есепхаттарды жібереді.

Көршілес ынтымақтастық басымдықтары бағдарламасының байланыстық деректері
Бағдарламалар жөніндегі Бас Директорат Басқармасы (ББДБ)

F-67075 Strasbourg Cedex
Тел.: + 33 (0)3 90 21 56 54
Факс: + 33 (0)3 90 21 46 31
Электрондық пошта: odgp@coe.int
www.coe.int/programmes

4. ҚОСЫМШАЛАР

І ҚОСЫМША: ЖҰМЫС ЖОСПАРЫ

Гендерлік теңдік және азаматтық қоғамның шешім қабылдауға қатысуы (ілеспе мәселелер):

- Гендерлік теңдік мәселелері Еуропа Кеңесінің ынтымақтастық бойынша жұмысындағы Гендерлік теңдікке жету стратегиясының жетекші қағидаттарына сәйкес Еуропа Кеңесінің барлық жобаларында ескеріледі.
- Азаматтық қоғамның шешім қабылдауға қатысуын Ұйым Азаматтық қоғам ұйымдарының қатысуының жетекші қағидаттарына сәйкес ынталандырады.

Келтіретін ықпалы: Қазақстанда еуропалық және басқа халықаралық стандарттарға сәйкес заңның үстемдігі, адал мемлекеттік басқару, демократия мен адам құқықтары нығая түседі

Адам құқықтары	
Тақырыптық нәтижесі: Қазақстанда адам құқықтары саласындағы еуропалық стандарттар ұлттық деңгейде насихатталады	
Нәтижелер	Көрсеткіштер
1.1. АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ <ul style="list-style-type: none"> • ЗАОБ әдістемесінің көмегімен бүкіл Орталық Азияның құқық саласындағы мамандары адам құқықтары саласындағы еуропалық стандарттар туралы кең ауқымды білім алады.	<ul style="list-style-type: none"> • Заңгерлер арасындағы адам құқықтары саласындағы білім деңгейі еуропалық стандарттарға сай (ЗАОБ әдістемесі арқылы).
Заңның үстемдігі	
Тақырыптық нәтиже: Қазақстан Республикасында Заңның үстемдігі жүйесі жетілдіріледі	
Нәтижелер	Көрсеткіштер
2.2.1 ӘДІЛСӨТТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ <ul style="list-style-type: none"> • Әділсөтқа қатысты заңдар мен саясаттар Еуропа Кеңесінің мамандарының сарапшылық көмегінің арқасында еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіріледі; • Қазақстан Республикасының өңірлеріндегі судьялардың кәсіпқойлық деңгейі жоғарылайды; • Әділсөтқа қол жеткізу мүмкіндігі жақсарады; • Дауларды шешудің баламалы тетіктері нығаяды;	<ul style="list-style-type: none"> • Парламент бірнеше заң жобасын қабылдады; • Еуропа Кеңесінің бірқатар ұсыныстамалары ендірілді; • Халыққа көрсетілетін құқықтық көмек беру қызметтерінің сапасы.

<ul style="list-style-type: none"> • Халыққа көрсетілетін қызметтердің, соның ішінде тегін құқықтық көмек берудің сапасы жақсарады. 	
<p>2.2.2 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІН НЫҒАЙТУ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылмайтын мемлекеттер үшін ашық Еуропа Кеңесінің негізгі конвенцияларының және басқа да халықаралық стандарттардың негізінде Еуропа мен Орталық Азияның арасында ортақ құқықтық аймақ құрудың артықшылықтары туралы хабардарлық барған сайын арта түсуде; • Ұлттық билік орындары ке мүше емес мемлекеттер қол қойып, ратификаттай алатын тиісті конвенциялардың бірқатарымен жақсы таныс; • Осы конвенцияларға қосылу туралы өтініштер түсіп жатыр. • Қолданыстағы заңнаманы, нормативтік-құқықтық база мен институционалды/жұмыс жүйелерін барлық негізгі мүдделі тұлғалар тереңнен талдай алады; • Мемлекеттік басқару мен әділсот, соның ішінде мемлекеттік басқару және ДБШ саласындағы жаңа заңнама дайындалуда және жүзеге асыру үшін дайын; • Конституциялық қайта құру ісіне қолдау көрсетіледі; және • Мемлекеттік басқару мен сот жүйесінің өкілдерінің жұмыс өнімділігі артады. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ұлттық мемлекеттік әкімшіліктердің, сот органдары мен заңгерлердің халықаралық стандарттар туралы білім деңгейі және оны өздерінің күнделікті жұмысында пайдалану қабілеті; • бенефициарлар қатысуға анық мүдделілік танытқан конвенциялар саны; • Сыртқы істер министрлігі (СИМ) мен салалық министрліктер Еуропа Кеңесінің конвенциялары бойынша құрған жұмыс топтарының саны • Бірқатар заң жобалары Венециялық комиссияның қарастыруына жіберілді; • Ұлттық парламент бірнеше заң жобасын қабылдады; • Тереңдетілген талдауға қол жеткізу мүмкіндігі бар мүдделі тараптар саны.
<p>2.2.3 ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІНЕ ТӨНЕТІН ҚАТЕРЛЕРДІ ТОЙТАРУ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кәсіпкерлердің адалдығын ынталандыру бойынша жұмыс және кәсіпкерлердің құқығын қорғау ісі ілгерілейді; • Сыбайлас жемқорлықтың алдыне алу саласындағы тетіктердің және билік органдарының өлеуеті жақсарады; • Құжық қорғау органдарының сыбайлас жемқорлыққа, ақшаны жылыстатуға және экономикалық қылмыстарға қарсы күресудегі өлеуеті артады; 	<ul style="list-style-type: none"> • Кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау бойынша белгіленген мақсатты бағдарлардың саны; • Сыбайлас жемқорлық пен экономикалық қылмыстар істер бойынша халықаралық ынтымақтастық және активтерді қайтару туралы өтініштердің саны.

<ul style="list-style-type: none"> • Ақшаны жылыстатуға және лаңкестікті қаржыландыруға қарсы күресетін ұлттық жүйе нығайды. 	
<p>Демократия Тақырыптық нәтиже: демократиялық басқару қағидадары, соның ішінде сайлау өткізуге байланысты қағидадар насихатталады.</p>	
<p>Нәтижелер</p>	<p>Көрсеткіштер</p>
<p>3.3.1 ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сайлау процесіне қатысты ұлттық заңнама және сайлау ісінде жаңа технологияларды пайдалану Венециялық комиссияның ұсыныстамаларына сәйкес еуропалық стандарттармен сәйкестікке келтіріледі; • Ұлттық серіктестердің қайта қаралған заңнаманы жүзеге асыру қабілеті арттырылады; • Ұлттық билік орындары мен үкіметтік емес ұйымдардың бірлестіктер құру бостандығына қатысты еуропалық стандарттар туралы хабардарлығы артады. 	<ul style="list-style-type: none"> • Бірқатар заң жобалары Венециялық комиссияның қарастыруына жіберілді; • Ұлттық парламент бірнеше заң жобасын қабылдады.

II ҚОСЫМША: ТӘУЕКЕЛДЕР ТІЗІЛІМІ

Сценарийлер	Тәуекелдерді бөсеңдету стратегиялары
<p align="center">Саясатқа байланысты тәуекелдер</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Үкіметтің ауысуына, сондай-ақ әскери немесе басқа қақтығыстарға әкеліп соғатын түрлі нысандардағы саяси тұрақсыздық. 	<ul style="list-style-type: none"> • саяси және экономикалық тұрақсыздық тәуекелдері бар жағдайда жұмыс істеуде мол тәжірибе жинаған. Бұл шұғыл жағдайларды қоспағанда, басқарыла алатын тәуекелдерді бағалауға әкеледі; • Аймақтағы және өсіресе Қазақстандағы саяси ахуалды талқылау үшін ең жоғары дейгейде қарым-қатынас орнату; • Мақсатты топтарды еуропалық стандарттарды қолданудың маңызы жайында хабардар ету; • Билік органдарымен, парламент мүшелерімен (депутаттармен) және азаматтық қоғаммен тұрақты сұхбат құруды ілгерілету; • Халықаралық серіктестермен (өсіресе Еуропа Одағымен) бірлесіп, тәуекелдерді бөсеңдету стратегияларын зерделеу; • Елдегі ахуалды мұқият қадағалай және жұмысты соған уақытылы бейімдеу.
<ul style="list-style-type: none"> • Реформаларды жүргізу үшін саяси өрік жеткіліксіз. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ынта-жігерді қамтамасыз ету; • Бағдарламаның нәтижелері үшін жауапкершілікті арттыру.
<ul style="list-style-type: none"> • Саяси мәнмәтіннің немесе басшылардың өзгеруі, билік орындарының іс-қимылдарды іске асыруға мүдделілігінің төмендеуі және нақты іс-шараларды жалғастыруға ықылассыздығы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Іс-шаралардың басым бөлігі институционалдық жадыны, бағдарламаларды жүзеге асыру үшін жауапкершілікті және сабақтастықты қамтамасыз ету мақсатында әкімшілік қызметкерлермен тығыз ынтымақтастықта жүзеге асырылатын болады; • Стратегиялық ақыл-кеңес беру.

Бағдарламаны/жобаны жүзеге асыруға байланысты тәуекелдер

<ul style="list-style-type: none"> • халықаралық серіктестердің арасында бағдарламалардың басым бағыттары мен ауқымына қатысты бөтуаластықтың болмауы; • қосарлы әрекеттің алдын алу және бағдарламалардың арасындағы қиымыл бірлігін қамтамасыз ету үшін ұлттық және халықаралық серіктестермен жұмысты үйлестіру тетіктерінің тиімділігі жеткіліксіз; • Еуропа Кеңесінің іс-қимыл әлеуеті шектеулі; • Гендерлік стереотиптер жобаны іске асыруға теріс ықпал етеді. 	<ul style="list-style-type: none"> • заңнамалық және нормативтік базаны қайта қарауға және осы саладағы әлеуетті өсіруге баса көңіл бөлу; • Қазіргі кездің өзінде жобалары бірлесіп үйлестіріліп жатқан халықаралық серіктестер қатысатын бірлескен іс-шаралардың санын арттыру, мұндағы мақсат – ортақ идеяларды жеткізу, экономикалық тиімділікті арттыруға жәрдемдесу және реформалардың қабылдануын арттыру; • Гендерлік мәселелерді абайлап қарастырып, материалдарды тексеріп, жаңа оқылымын ұсыну үшін гендерлік саладағы мамандарды жалдау.
<ul style="list-style-type: none"> • Жобаға қатысудың болмауы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Жергілікті ұйымдардың қатысуы барлық бенефициар мемлекеттерде бенефициарлармен күнделікті тұрақты қарым-қатынасты қамтамасыз етуде маңызды рөл атқаратын болады. Бағдарлама ұжымы 5 юрисдикцияның барлығында жергілікті кеңесшілердің болуын қамтамасыз етеді, бұл орайда бір юрисдикция негізгі аймақтық орталық ретінде әрекет ететін болады.
<ul style="list-style-type: none"> • Бенефициарлардың жұмыс ауқымына байланысты кейбір бағдарламалық іс-шараларды жүзеге асырудың кідіртуі немесе кейінге қалдырылуы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Бағдарлама бойынша жоспарларды қайта қарау; • Мүмкіндігіне қарай оны жүзеге асыруды жалғастыру.
<ul style="list-style-type: none"> • Билік орындары Венециялық комиссиядан құқық сараптама сұратуды қаламайды. 	<ul style="list-style-type: none"> • Процедуралар мен келтірілетін ықпалды түсіндіру арқылы билік орындарымен жұмыс істеу.
<ul style="list-style-type: none"> • Венециялық комиссияның ұсыныстамалары орындалмайды және (немесе) әрекеттерді түзету сапасы төмен. 	<ul style="list-style-type: none"> • Венециялық комиссияның ұсыныстамаларын түсіндіру үшін қатысушылардың кең ауқымымен түзету шараларын ұйымдастыру.
<ul style="list-style-type: none"> • Жергілікті жерлердегі басқа халықаралық ұйымдармен бір атқарылған жұмыстың қайталануы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Жергілікті жерлердегі басқа халықаралық ұйымдарды алдағы іс-шаралар туралы хабардар ету үшін олармен хат-хабар алмасу; • Белгілі бір салаларда жұмыс істейтін ұйымдармен қызметті бірлесіп ұйымдастыру; • Бағдарлама бойынша жоспарлы және ағымдағы жұмыс туралы ақпарат алмасу үшін үйлестіру тетігінің бір бөлігіне айналу.

<ul style="list-style-type: none"> • ЗАОБ курстар каталогындағы кейбір тақырыптарды абайлап қарастыру керектігі; лайықты ұлттық нұсқаушылар; ұлттық тілдерге жедел әрі сапалы аудару қажеттігі. 	<ul style="list-style-type: none"> • мақсатты елдердің қажеттіліктеріне және мәнмәтініне сәйкес ЗАОБ курстарын таңдауда серіктестермен қоян-қолтық ынтымақтаса жұмыс істейтін болады; • жергілікті жерлердегі топтар серіктестерге оқытушыларды таңдауда қолдау көрсетеді және аудармашыларды таңдау бойынша ақып-кеңес береді.
Жұмысқа қатысты тәуекелдер	
<i>Хат-хабар алмасуға байланысты тәуекелдер</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • негізгі ұлттық және халықаралық серіктестердің, мақсатты топтар мен жалпы жұртшылықтың елде өткізілетін реформаларға Еуропа Кеңесінің қосып жатқан үлесі туралы хабардар болмауы; • пен Еуропа Одағын бір-бірімен шатастыру. 	<ul style="list-style-type: none"> • Кәсіпқой топтарға, халықаралық серіктестер мен қалың жұртшылыққа Еуропа Кеңесінің реформаларға қосқан үлесі туралы ақпарат беру (соның ішінде веб-сайтты тұрақты түрде жаңғыртып отыру және ақпараттық бюллетеньдер тарату арқылы) байланыс жасау қызметінің ауқымын кеңейту; • Негізгі мүдделі тараптардың Ұйым жұмысына деген ынтымақтасуға түрткі болу үшін әр бағдарламаға өзінің төл байланысу стратегиясын беру; • Бірлескен бағдарламаларды жүзеге асыру кезінде Еуропа Одағы мен Еуропа Кеңесінің арасында өзара келісілген көрнекілік ережелерін қолдану.
<i>Кадрларға байланысты тәуекелдер</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • жергілікті қызметкерлердің дайындығының жеткіліксіздігі; • жергілікті жерлерде жұмысқа қабылдау кезінде басқа халықаралық ұйымдармен бәсекелесу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Жергілікті қызметкерлер үшін оқып-үйрену мүмкіндіктерін кеңейту; • Еуропа Кеңесінің шеңберінде жергілікті жерлерде қызметкерлерді іріктеуде Кеңестің бәсекеге қабілетін арттыру жолдарын талқылауды жалғастыру; • Мүмкіндігінше қызметкерлерді іріктеу процедураларын мүмкіндігінше алдын ала топшылау.

<i>Қаржы-қаражатқа байланысты тәуекелдер</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Қазақстанда серіктестердің сіңіріп алу әлеуетінің болмауы. 	<ul style="list-style-type: none"> • қатысушылардың арасындағы және демеушілермен арадағы жұмысты үйлестіруді нығайтуға көбірек күш салу; • Бағдарламаларға қаражатты қосымша құнмен бірге бөлу; • Демеушілерді тарту мен сақтап қалу мақсатында жобалау, жүзеге асыру, нәтижеге негізделген қадағалау және есеп беру әдістерін жақсарту үшін серіктестер мен демеушілерден түскен ескертпелерге жауап беру және оларды ескеру.
<i>Қауіпсіздік пен ұйымдастыру жұмыстарына байланысты тәуекелдер</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Ұйымдастыру қиындықтарына байланысты елдің кейбір аймақтарына жетудің қиындығы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Сол аймақтарда жұмыс істейтін басқа халықаралық ұйымдармен жұмысты үйлестіре отырып, қауіпсіздікке төнетін қатерлерді басқару шараларын қадағалау.

III ҚОСЫМША: ҚАРЖЫ-ҚАРАЖАТ КЕСТЕСІ

(Барлық сомалар еуроға көрсетілген)

Секторлар	Жалпы бюджет	ЕО қаржыландырған (бірге қаржыландырған)[1]	ВК қаржыландырған	Қаржыландырылмаған
Адам құқықтары	140 000	140 000	0	0
1. Адам құқықтарын қорғау	140 000	140 000	0	0
2. Адам құқықтары мен абыройын ілгерілету	0	0	0	0
3. Әлеуметтік құқықтарды қамтамасыз ету	0	0	0	0
Заңның үстемдігі	2 750 000	1 250 000	0	1 500 000
1. Әділсотты қамтамасыз ету	1 500 000	0	0	0
2. Заңның үстемдігін нығайту	470 000	470 000	0	0
3. Заңның үстемдігіне төнетін қатерлерді тойтару	780 000	780 000	0	0
Демократия	60 000	60 000	0	0
1. Демократиялық басқаруды күшейту және жаңартпаларды көтермелеу	60 000	60 000	0	0
2. Қатысу мен саналуандыққа ынталандыру	0	0	0	0
Жалпы басқару шығындары	140 000	0	0	140 000
Мақсатты емес (әлі бөлінбеген)				
БАРЛЫҒЫ	3 090 000	1 450 000	0	1 640 000

[1] Бағалау "Орталық Азия бойынша Заңның үстемдігі бағдарламасы" (2019-2022 жылдар, 48 ай) және "Мақсатты негізгі субъектілер мен процестерді қорғау – адам құқықтары бойынша аймақтық құжаттар мен тетіктер, Орталық Азия бойынша Құрамдас" (24 ай) бірлескен бағдарламалары бойынша жүріп жатқан келіссөздерге негізделген.

IV ҚОСЫМША: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕУРОПА КЕҢЕСІНІҢ ТИІСТІ КОНВЕНЦИЯЛАРЫ МЕН ІШІНАРА КЕЛІСІМДЕРІНЕ ҚОСЫЛУ КҮЙІ

1. Конвенцияларға қатысу

Қосылу		Қазақстан Республикасы үшін күшіне енгізу
ETS 018	Еуропалық мәдени конвенция	05.03.2010
ETS 127	Қылмыстық әрекеттен түскен табыстарды жылыстату, анықтау, алу және тәркілеу туралы конвенция, 2010 жылғы хаттамамен түзетулер енгізілген	01.08.2015
ETS 141	Қылмыстық әрекеттен түскен табыстарды жылыстату, анықтау, алу және тәркілеу туралы конвенция	01.01.2015
ETS 165	Еуропа өңірінде жоғары білім беруге жататын біліктілікті тану туралы конвенция	01.02.1999

2. Кеңейтілген келісімдер, кеңейтілген ішінара келісімдер, ішінара келісімдер

Атауы	Күйі
Құқық арқылы демократия үшін Еуропалық комиссия (Венециялық комиссия)	Мүше 2012 жылғы наурыздан бастап
Еуропалық фармакопеяны жетілдіру жөніндегі конвенция	Байқаушы 2006 жылдан бастап
Қатысуға шақыру	
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобы (ГРЕКО)	2013 жылғы желтоқсаннан бастап

3. Жетекші және Жағдай бойынша комитеттерге қатысу

Түрі	Комиссияның атауы	Күйі
Арнайы	Еуропалық Өлеуметтік бірігу платформасы	Қатысушы
Арнайы	Еуропалық Прокурорлардың консультациялық кеңесі	Қатысушы
Арнайы	Білім беру саясаты мен іс-тәжірибесі бойынша жетекші комитет	Мүше
Арнайы	Дүниежүзілік допингке қарсы агенттіктің Еуропалық арнайы комитеті	Мүше
Жетекші комитет	Жастар ісі бойынша Еуропалық жетекші комитет	Мүше
Арнайы	Жастар ісі бойынша консультациялық кеңес	Мүше
Арнайы	Жастар ісі бойынша бірлескен кеңес	Мүше
Жетекші комитет	Мәдениет, Мұра және ландшафт бойынша жетекші комитет	Мүше
Жетекші комитет	Фармацевтика және фармацевтикалық емдеу бойынша еуропалық комиссия (ішінара келісім)	Қатысушы
Жетекші комитет	Қан құю бойынша Еуропалық комиссия (ішінара келісім)	Қатысушы
Жетекші комитет	Ағзаны ауыстырып салу бойынша Еуропалық комиссия (ішінара келісім)	Қатысушы
Жетекші комитет	Тағамға жанасатын материалдар мен бұйымдар бойынша комитет	Қатысушы

Жетекші комитет	Косметикалық бұйымдар мен тұтынушылардың денсаулығы жөніндегі комитет	Қатысушы
-----------------	---	----------

4. Конвенция бойынша құрылған комиссияларға қатысу

Комиссияның атауы	Күйі
Мемлекетаралық телевизия жөніндегі тұрақты комитет	Байқаушы
Допингке қарсы конвенцияның қадағалаушы тобы	Байқаушы
Спорттық шаралардағы, әсіресе футбол матчтарындағы көрермендердің зорлық-зомбылығы мен жөнсіз әрекеттері туралы Еуропалық конвенцияның тұрақты комитеті	Байқаушы
Еуропа Кеңесінің /Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, ғылым және мәдениет ұйымының (ЮНЕСКО) Еуропа өңірінде жоғары білім беруге жататын біліктілікті тану туралы конвенция бойынша комитеті	Байланыс тарапы
Академиялық ұтқырлық пен құптау бойынша ұлттық ақпараттық орталықтардың еуропалық желісі	Байқаушы
Шартты қол жеткізуге негізделген немесе содан құралатын қызметтерді заң жүзінде қорғау бойынша Еуропалық конвенцияны жүзеге асыру бойынша көп жақты кеңесші мәжіліс	Байқаушы
Дыбыстық-бейнежазба мұраны қорғау туралы Еуропалық конвенция бойынша Тұрақты комитет	Байқаушы

5. Кеңесші органдарға қатысу

Кеңестемелік орган	Күйі
Еуропалық Прокурорлардың консультациялық кеңесі (ЕПКК)	Байқаушы
Еуропалық Судьялардың консультациялық кеңесі (ЕСКК)	Байқаушы
Әділсоттың пәрменділігі жөніндегі Еуропалық комиссия (ӨПЖЕК)	Байқаушы

V ҚОСЫМША: ВЕНЕЦИЯЛЫҚ КОМИССИЯ ҚАБЫЛДАҒАН ҚОРЫТЫНДЫЛАРДЫҢ ТОЛЫҚ ТІЗІМІ

- CDL-AD(2018)020
Қазақстан Республикасы – Әкімшілік процедуралар мен әділсот кодексі бойынша қорытынды, 116-шы пленарлық мәжілісте қабылданған (Венеция, 2018 жылғы 19 -20 қазан)
- CDL-AD(2017)010
Қазақстан Республикасы – Қазақстан Республикасының Конституциясына енгізілген түзетулер бойынша қорытынды, Венециялық комиссия 110-шы пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2017 жылғы 10-11 наурыз)
- CDL-AD(2017)008
Қазақстан Республикасы – Қазақстан Республикасының Әкімшілік процедуралар туралы заң жобасы бойынша қорытынды, Венециялық комиссия 110-шы пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2017 жылғы 10-11 наурыз)
- CDL-AD(2016)013
Қазақстан Республикасы – Сот этикасы туралы кодекс жобасы бойынша қорытынды, Венециялық комиссия 107-ші пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2016 жылғы 10-11 маусым)
- CDL-AD(2011)012
Қазақстан Республикасындағы сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы конституциялық заң бойынша бірлескен қорытынды, Венециялық комиссия 87-ші пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2011 жылғы 17-18 маусым)
- CDL-AD(2009)058
Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің Еуроазиялық экономикалық қоғамдастықтағы Кедендік Одаққа қатысуға қатысты Қазақстан Республикасының Конституциясын түсіндіру бойынша сарапшылық қорытынды, Венециялық комиссия 81-ші пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2009 жылғы 11-12 желтоқсан)
- CDL-AD(2007)020
Қазақстан Республикасындағы сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы конституциялық заң бойынша қорытынды, Венециялық комиссия 87-ші пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2007 жылғы 17-18 маусым)
- CDL-AD(2007)020
Қазақстан Республикасындағы Омбудсмен мекемесін ықтимал қайта құру бойынша қорытынды, Венециялық комиссия 71-ші пленарлық мәжілісінде қабылдаған (Венеция, 2007 жылғы 1-2 маусым) (орыс тілінде)

www.coe.int

Еуропа Кеңесі
Бағдарламалар Бас дирекциясының бюросы

Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
E-mail: odgp@coe.int
www.coe.int/programmes

Еуропа Кеңесі - құрлықтағы адам құқықтарын қорғау жөніндегі жетекші ұйым. Оның құрамына Еуропалық Одақтың барлық елдерін қосқанда 46 ел кіреді. Еуропа Кеңесінің барлық мүшелері адам құқықтары туралы Еуропалық конвенцияға – адам құқығын, демократия мен заңдылықты қорғауға арналған халықаралық келісімге қол қойды. Конвенцияның мүше мемлекеттерде қолданылуын Еуропаның адам құқықтары жөніндегі соты бақылайды.

